

СУКУПНІСТЬ УМИСНИХ ВБИВСТВ ПРИ ОБТЯЖУЮЧИХ ОБСТАВИНАХ

Анотація. У статті автором проведено дослідження сукупності, як окремої форми множинності умисних вбивств при обтяжуючих обставинах. Встановлено, що від ідеальної сукупності умисних вбивств при обтяжуючих обставинах необхідно відрізнити конкуренцію кримінально-правових норм. Однак, якщо вести мову про конкуренцію загальних і спеціальних кримінально-правових норм, то відповідно до постанови Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки», за загальним правилом суспільно небезпечні діяння кваліфікуються за спеціальною нормою. Але, зазначене загальне правило не стосується умисних вбивств при обтяжуючих обставинах, про що йдеться у постанові Пленуму Верховного Суду України від 07 лютого 2003 року № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи». Враховуючи це, у конкуренції загального та спеціального кримінального законодавства, зокрема умисне вбивство за обтяжуючих обставин, та спеціальних правил (ст. 112 КК України «Посягання на життя державного чи громадського діяча», ст. Кримінальний кодекс України «Орган, член громадського формування з охорони громадського порядку та державного кордону або військовослужбовець», ст. 379 КК України «Посягання на життя судді, народного засідателя або присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя», ст. 400 КК України «Посягання на життя адвоката чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги», ч. 5 ст. 404 Кримінального кодексу України «Умисне вбивство начальника або іншої особи, яка служить на військовій службі», ст. 443 КК України «Посягання на життя представника іноземної держави», держава»), які встановлюють відповідальність за умисне вбивство, суспільно небезпечне діяння мають бути віднесені до загального та спеціального кримінального закону. Тобто в даному випадку йдеться про сукупність умисних вбивств за обтяжуючих обставин, а не про конкуренцію загального та спеціального кримінального законодавства. Крім того, встановлено, що ст. 33 КК України не відображає повного значення та розуміння сучасного стану сукупності кримінальних правопорушень. Адже законодавець не врахував можливість наявності сукупності кримінальних правопорушень зі злочинами, передбачених Особливою частиною КК України 1960 р., зокрема ст. 93 «Умисне вбивство за обтяжуючих обставин». Що узгоджується з пунктом 13 розділу II прикінцевих та перехідних положень Кримінального кодексу України, який, зокрема, передбачає можливість вчинення такої сукупності умисних вбивств за обтяжуючих обставин.

Ключові слова: множинність, сукупність, умисне вбивство, обтяжуючі обставини.

Постановка проблеми. Як вдало зазначає С.Г. Скок, вчинення однією особою двох і більше злочинів свідчить

про більш високий ступінь суспільної небезпеки як самого суб'єкта, так і вчинених ним злочинних діянь. При вчиненні особою декількох злочинів, як правило, заподіюється більша моральна, фізична або матеріальна шкода суспільству і окремим громадянам. У множинній злочинній діяльності проявляється антигромадська спрямованість особи винного, його небажання дотримуватися встановлених у суспільстві законів [1].

Окрім цього, як зазначає О.О. Дудоров, злочини, які посягають на життя людини, є злободенною проблемою, що потребує вироблення соціально обумовлених і науково обґрунтованих рекомендацій, адресованих як законодавцеві задля усунення вад нормативної регламентації відповідальності за вказані злочини, так і правозастосувачеві з метою правильного та однакового застосування кримінального закону [2, с. 78]. Враховуючи це, актуальним та перспективним у науковому плані є дослідження сукупності, як окремої форми множинності умисних вбивств при обтяжуючих обставинах.

Окремі питання умисних вбивств при обтяжуючих обставинах досліджували такі вчені, як М.І. Бажанов, С.Д. Бережний, Г.Ю. Готра, О.О. Дудоров, Д.І. Лопашук, А.А. Музика, А.А. Піонтковський, С.Г. Скок, О.С. Сотула, В.І. Тютюгін, О.В. Ус, П.Л. Фріс, П.П. Черепій, Ю.С. Швець, О.Б. Шигонін та інші. Але, сукупність умисних вбивств при обтяжуючих обставинах, не була предметом окремих наукових досліджень. Враховуючи це, **мета статті** полягає у дослідженні сукупності умисних вбивств при обтяжуючих обставинах.

Виклад основного матеріалу. Починаючи дослідження сукупності умисних вбивств при обтяжуючих обставинах відзначимо, що під нею необхідно розуміти вчинення особою двох або більше кримінальних правопорушень, передбачених різними статтями або різними частинами ст. 115 КК України, за жодне з яких таку особу не було засуджено обвинувальним вироком суду.

Погоджуємось із думкою В.Я. Тація, що важливе значення для правильної кваліфікації злочинів мають узагальнення судової практики та роз'яснення щодо правильного застосування норм КК України, які в них містяться. Особливе місце серед них займають рекомендації, що надає Верховний Суд України з найбільш складних питань застосування КК України. На думку вченого, ці рекомендації не можуть корегувати чи підміняти сам закон, але фактично вони набувають сили певних «еталонів», «стандартів» для судової практики. Вони позитивно впливають на судову практику, однакове застосування законодавства про кримінальну відповідальність, що в остаточному підсумку забезпечує законність і охорону прав людини, інтересів суспільства і держави у практиці боротьби зі злочинністю [3, с. 24].

Так, Верховний Суд України в Узагальненні судової практики з питань кваліфікації повторності та сукупності злочинів

(статті 32, 33, 35 Кримінального кодексу України) від 01 грудня 2008 року, поняття «сукупності» та «рецидив» не є тотожними. Так, рецидив злочину має місце там, де особа, яка має не зняту або не погашену судимість за раніше вчинений умисний злочин, вчиняє новий умисний злочин, а сукупність злочинів – це вчинення особою двох або більше злочинів, передбачених різними статтями або різними частинами однієї статті Особливої частини КК України, за жоден з яких їй не було засуджено. За наявності сукупності злочинів особі призначається покарання відповідно до ст. 70 КК України. За наявності рецидиву злочину ця обставина визначається такою, що обтяжує покарання відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 67 КК України [4].

Відповідно до ст. 70 КК України при сукупності кримінальних правопорушень суд, призначивши покарання (основне і додаткове) за кожне кримінальне правопорушення окремо, визначає остаточне покарання шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим або шляхом повного чи часткового складання призначених покарань [5].

Більше цього, у теорії кримінального права існують думки, що кримінальні правопорушення, які зазначені однією і тією ж самою статтею або частиною статті Особливої частини КК України, можуть утворювати сукупність й у інших випадках. Зокрема, такої думки дотримується М.І. Мельник та М.І. Хавронюк [6, с. 109]

Однак, не може бути елементом сукупності злочин, за який особу було звільнено від кримінальної відповідальності за підставами, встановленими законом. У разі, коли стаття чи частина статті Особливої частини КК України передбачає у складі злочину вчинення іншого злочину, не вказуючи на видові ознаки останнього (п. 9 ч. 2 ст. 115 КК України, ч. 1 ст. 255 КК України, ст. 257 КК України тощо), вчинення особою таких злочинів належить розглядати як їх сукупність з окремою кваліфікацією кожного із злочинів. За таким умов сукупності не утворюють лише злочини, які відповідають одному і тому самому складу злочину (наприклад, вчинення особою двох умисних вбивств за обставин, що обтяжують відповідальність, одне з яких вчинене з метою приховати інше) [7].

Окрім цього відзначимо, що наразі серед сучасних правозастосовників переважає думка, що сукупність умисних вбивств при обтяжуючих обставинах може бути як ідеальною так і реальною.

Ба більше, від ідеальної сукупності слід відрізнити вчинення особою так званого складеного злочину. Складений же злочин на думку М.І. Мельника та М.І. Хавронюка – це визначена КК України як один злочин сукупність двох або більше тісно взаємопов'язаних діянь, кожне з яких при окремому розгляді вважалось б самостійним злочином [6, с. 109].

Також, необхідно наголосити, що від ідеальної сукупності умисних вбивств при обтяжуючих обставинах необхідно відрізнити і конкуренцію кримінально-правових норм. Зокрема, наголосимо, що вірна кваліфікація кримінального правопорушення є дотриманням принципу справедливого правосуддя.

З цього приводу, вірно зазначає О.В. Ус, що кримінально-правова оцінка вчиненого особою діяння має принципове значення для застосування кримінально-правової норми, оскільки правильна юридична оцінка вчиненого є необхідною умовою для досягнення законності під час відправлення правосуддя у зв'язку з проведенням кримінального провадження. Помилка в кримінально-правовій оцінці діяння може потягти

за собою необґрунтоване засудження особи чи необґрунтоване її виправдання, або застосування до винного норми КК України, яка не містить всіх кримінально-правових ознак вчиненого діяння [8, с. 139].

У кримінально-правовій науці є загальновизнане розуміння поняття конкуренції кримінально-правових норм. Під якою зазвичай розуміють випадок коли за одне й те саме суспільно небезпечне діяння (дію або бездіяльність) передбачено кримінальну відповідальність більше ніж однією кримінально-правовою нормою.

Окремо, в юридичній літературі виділяють такі основні види конкуренції кримінально-правових норм: 1) конкуренція загальної та спеціальної норми; 2) конкуренція спеціальних норм; 3) конкуренція цілого і частини [9, с. 80].

Однак, принагідно зауважимо, що не звертаючи на сформовану класифікацію конкуренції кримінально-правових норм у наукових колах, законодавчого ж закріплення вона не віднашла. Адже, у кримінальному законодавстві поняття конкуренції загальної та спеціальної кримінально-правової норми, спеціальних кримінально-правових норм, а також цілого і частини, відсутні. Серед правників, які досліджували питання конкуренції кримінально-правових норм вагоме місце посідає О.В. Ус.

Так, О.В. Ус, досліджуючи конкуренцію загальної та спеціальної кримінально-правової норми відзначає, що така конкуренція у процесі кваліфікації злочину наявна, коли у вчиненому діянні містяться ознаки елементів складів злочинів, що передбачені кількома (двома чи більше) кримінально-правовими нормами, що не суперечать, а частково збігаються як за обсягом, так і за змістом, кожна з яких претендує на застосування у процесі кваліфікації вчиненого суб'єктом злочину. Кримінально-правові норми, які конкурують, є взаємопов'язаними та взаємозалежними, оскільки вони з різним ступенем узагальнення та з різною повнотою (у різному обсязі) передбачають ознаки вчиненого суб'єктом злочину. Саме тому, зауважує правник, такі норми частково збігаються як за обсягом, так і за змістом [10, с. 137].

Більше цього, з урахуванням предмету нашого дослідження, слушним є коментування першого виду конкуренції загальної та спеціальної норми умисного вбивства, яке запропонував на сторінках колективної роботи В.Я. Тацій.

Так, автор принагідно зауважує, що у випадку коли те саме діяння підпадає під ознаки норм двох або більше статей КК України, слід застосовувати спеціальну норму, бо в ній більшою мірою індивідуалізуються ознаки вчиненого, як і його суспільна небезпечність [3, с. 23].

Окремо слід звернути увагу на публікацію С.Г. Скока «До питання про кваліфікацію умисних вбивств у разі конкуренції кримінально-правових норм». Дана робота відноситься до циклу публікацій в рамках дисертаційного дослідження захищеного у 2020 році за темою: «Проблеми множинності злочинів при кваліфікації умисних вбивств».

Так, С.Г. Скок наголошує, щоб відмежувати загальну і спеціальну норми, необхідно правильно використати загальний методологічний підхід у співвідношенні загального і одиничного. Спеціальній нормі природно притаманні всі ознаки загальної норми, але вона має і свої специфічні риси, за якими вона може бути відмежована від загальної. Слідчо-судова практика, на думку науковця, свідчить про складність та припущення помилок під час вирішення цих завдань. Однак, в окре-

мих випадках, зазначає С.Г. Скок, вчинене може підпадати під ознаки від двох до шести, а то й більше пунктів ч. 2 ст. 115 КК України і у зв'язку не тільки з мотивом, але й ціллі вчиненого вбивства і навіть засобом зазіхання [11, с. 295].

Більше цього, правник дійшов до висновку, що у випадку коли у скоєному діянні наявні дві або більше кваліфікуючих ознаки, то всі вони повинні бути згадані в обвинуваченні і вироку суду. Вчинені дії в такому випадку не утворюють сукупності злочинів, оскільки у скоєному діянні мають місце лише ознаки одного одиничного злочину. Наявність декількох кваліфікуючих ознак має враховуватися під час призначення покарання, посилюючи його [11, с. 299].

Зазначеної позиції дотримуються і суди при призначенні покарання за умисне вбивство при обтяжуючих обставинах. Такий приклад ми може бачити у вироку Орджонікідзевського районного суду м. Харкова у справі № 644/9072/15-к за провадженням 1-кп/644/364/20.

Так, за вироком суду ОСОБА_1 було визнано винуватим за пунктами 1, 4, 7, 12 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 15 пункти 1, 4, 7, 12 ч. 2 ст. 115, ч. 1 ст. 304 КК України і було призначено йому покарання: за пунктами 1, 4, 7, 12 ч. 2 ст. 115 КК України – позбавлення волі на строк 11 років; за ч. 2 ст. 15 пункти 1, 4, 7, 12 ч. 2 ст. 115 КК України – позбавлення волі на строк 10 років; за ч. 1 ст. 304 КК України – позбавлення волі на строк 6 років. Але, на підставі ч. 1 ст. 70 КК України за сукупністю злочинів, шляхом часткового складання призначених покарань, остаточно було визначено ОСОБА_1 покарання у виді позбавлення волі на строк 11 (одинадцять) років 2 місяці [12].

Щодо конкуренції спеціальних кримінально-правових норм, то на думку О.В. Ус, зазначена конкуренція має місце, коли диференціація кримінальної відповідальності здійснюється шляхом виокремлення з однієї загальної норми декількох спеціальних норм, кожна з яких претендує на застосування при кваліфікації вчиненого суб'єктом злочину. Тобто, наголошує правник, конкуренція спеціальних кримінально-правових норм – це вид конкуренції, за якої вчинений суб'єктом злочин підпадає під ознаки двох, виділених з однієї загальної кримінально-правової норми, спеціальних норм, які не знаходяться у підпорядкуванні ні за обсягом, ні за змістом, але мають спільні ознаки, які можуть одночасно міститися у вчиненому [13, с. 147–148].

Останнім же видом конкуренції умисних вбивств при обтяжуючих обставинах є конкуренція частини та цілого.

Так, на думку О.В. Ус, кваліфікація злочину за конкуренції кримінально-правових норм, частини та цілого (норми частини та норми-цілого), здійснюється за нормою, яка є найповнішою, багатшою за змістом, тобто кримінально-правовою нормою, яка передбачає найбільшу кількість ознак вчиненого суб'єктом злочину і разом з тим поширюється, окрім даного злочину, на найменшу кількість злочинів такої категорії. Окрім цього, на думку правника, обсяг кримінально-правової норми, яку слід застосовувати під час кваліфікації за такого виду конкуренції, є найбільш повним і конкретним, а склад злочину, передбачений у нормі, що застосовується під час кваліфікації злочину у разі конкуренції норми-частини та норми-цілого, повинен охоплювати максимально можливу кількість тих ознак вчиненого діяння, які мають кримінально-правове значення [14, с. 113].

До схожої думки дійшов і Д.М. Федоренко, який зазначив, що при конкуренції частини і цілого, кримінально-пра-

вові норми, які є підставами кримінальної відповідальності особи, перебувають у підпорядкуванні за змістом. Одна з них (ціле) – охоплює все вчинене в цілому, при цьому провідну роль відіграє об'єкт кримінально-правової охорони, який визначає реальну спрямованість злочину [15, с. 145].

Таким чином, можемо і ми дійти до висновку, що при конкуренції кримінально-правових норм сукупність відсутня. Однак, якщо вести мову про конкуренцію загальних і спеціальних кримінально-правових норм, то суспільно небезпечне діяння кваліфікується за спеціальною нормою. Це зокрема узгоджується і з положеннями постанови Пленуму Верховного Суду України від 04 червня 2010 року № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки».

Так, відповідно абз. 1, 2, 3 п. 12 зазначеної вище постанови йдеться, у разі, коли стаття чи частина статті Особливої частини КК України передбачає у складі злочину вчинення іншого злочину, не вказуючи на видові ознаки останнього (п. 9 ч. 2 ст. 115 КК України, ч. 1 ст. 255, ст. 257 КК України тощо), вчинення особою таких злочинів належить розглядати як їх сукупність з окремою кваліфікацією кожного із злочинів. За таких умов сукупність не утворюють лише злочини, які відповідають одному і тому самому складу злочину (наприклад, вчинення особою двох умисних вбивств за обставин, що обтяжують відповідальність, одне з яких вчинене з метою приховати інше). Якщо за певне діяння передбачено відповідальність загальною і спеціальною (за об'єктом посягання, суб'єктом злочину тощо) нормами Особливої частини КК України, таке діяння кваліфікується, як правило, за спеціальною нормою Особливої частини КК України і додаткової кваліфікації за загальною нормою не потребує [7].

Окрім цього і більше цього, у постанові Пленуму Верховного Суду України від 07 лютого 2003 року № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» міститься дещо інша аргументація, яка відрізняється від зазначеної вище у постанові Пленуму Верховного Суду України від 04 червня 2010 року № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки».

Так, умисне вбивство або замах на вбивство державного чи громадського діяча, працівника правоохоронного органу чи його близьких родичів, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця, судді, народного засідателя чи присяжного або їх близьких родичів, захисника чи представника особи або їх близьких родичів, начальника військової служби чи іншої особи, яка виконує обов'язки з військової служби, представника іноземної держави або іншої особи, яка має міжнародний захист, за наявності відповідних підстав належить кваліфікувати тільки за ст. 112, 348, 379, 400, ч. 4 ст. 404, ст. 443 КК України. Разом з тим, коли умисне вбивство зазначених осіб чи замах на нього вчинені за інших обтяжуючих обставин, передбачених ч. 2 ст. 115 КК України, дії винної особи додатково кваліфікуються і за відповідними пунктами цієї статті [16].

Однак, іншої думки Л.П. Брич. Так, на думку вченого, в частині тих кваліфікуючих ознак, що названі у п. п. 1, 2, 3, 4, 5, 12, 13 ч. 2 ст. 115 КК України, норма про кваліфікований склад умисного вбивства може конкурувати з кожною з вищеназаних норм, передбачених ст. ст. 112, 348, 379, 400,

ч. 4 ст. 404, 443 КК України, як дві спеціальні з обтяжуючими ознаками. Наприклад, говорить правник, близький родич працівника правоохоронного органу (ст. 348 КК України) водночас може бути малолітньою дитиною або жінкою, яка завідомо для винного перебуває у стані вагітності (п. 2 ч. 2 ст. 115 КК України) [17, с. 184].

Таким чином, Л.П. Брич, виходячи із встановленого вище співвідношення, як потенційної конкуренції спеціальних норм з обтяжуючими ознаками, вважає необґрунтованою позицію Пленуму Верховного Суду України щодо кваліфікації за сукупністю злочинів умисного вбивства осіб, які названі як потерпілі у ст. ст. 112, 348, 379, 400, ч. 4 ст. 404, 443 КК України чи замаху на нього, вчинені за наявності ще й інших обтяжуючих ознак, передбачених ч. 2 ст. 115 КК України. За такого різновиду конкуренції спеціальних норм між собою, пріоритет має ч. 2 ст. 115 КК, бо у неї суворіша санкція, переконаний правник [17, с. 184].

Ба більше, деякі вчені зазначають, що окреслена вище проблема конкуренції загальної та спеціальної кримінально-правової норми формується саме із розуміння сутності ч. 2 ст. 115 КК України.

Зокрема І. Сень зазначає, що на її переконання у ч. 2 ст. 115 КК України законодавцем сформовано самостійну кримінально-правову норму. Аргументуючи свою позицію наступним. По-перше, у випадку вчинення умисного вбивства з кількома кваліфікуючими ознаками, передбаченими ч. 2 ст. 115 КК України, питання конкуренції не виникає, а вчинене кваліфікується за всіма пунктами цієї статті, які передбачають відповідні ознаки. По-друге, у разі засудження особи за декількома пунктами ч. 2 ст. 115 КК України покарання за кожним пунктом цієї статті окремо не призначається. З огляду на це, І. Сень робить висновок, що норми про посягання на життя спеціальних потерпілих перебувають із нормою ч. 2 ст. 115 КК України у конкуренції загальної та спеціальної норми. Зокрема, наголошує правник, йдеться про неповну (часткову) конкуренцію, оскільки такі норми є спеціальними лише стосовно п. 8 ч. 2 ст. 115 КК України, тобто мають відносно спеціальний характер [18, с. 219–220].

Отже, можемо дійти до висновку, що при конкуренції загальних і спеціальних кримінально-правових норм, зокрема умисного вбивства при обтяжуючих обставинах, і спеціальних норм (ст. 112 КК України «Посягання на життя державного чи громадського діяча», ст. 348 КК України «Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця», ст. 379 КК України «Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя», ст. 400 КК України «Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги», ч. 5 ст. 404 КК України «Умисне вбивство начальника або іншої особи, яка виконує обов'язки з військової служби», ст. 443 КК України «Посягання на життя представника іноземної держави»), які встановлюють відповідальність за умисне вбивство, суспільно небезпечне діяння необхідно кваліфікувати, як за загальною так і за спеціальною кримінально-правовою нормою.

Окремо відзначимо, що відповідно до п. 13 Розділу II прикінцевих та перехідних положень КК України зазначено,

що у разі призначення покарання за сукупністю злочинів, вчинених до набрання чинності КК України, застосовується ст. 42 Кримінального кодексу України 1960 року. Якщо хоча б один із злочинів, що входять у сукупність, вчинений після набрання чинності КК України, то застосовується ст. 70 або ч. 2 ст. 103 КК України [5].

Тому, на думку О.С. Кузембаєва, у зв'язку із тим, що статті 4, 5 та підпункти 13, 17 розділу II прикінцевих та перехідних положень КК України не виключають можливості визнання вчинених особою злочинів їх сукупністю, якщо ці злочини кваліфікуються: а) за різними статтями чи різними частинами однієї статті Особливої частини Кримінального кодексу України 1960 р.; б) за відповідними статтями Особливої частини Кримінального кодексу України 1960 р. та відповідними статтями Особливої частини КК України, тому, не виключаються ситуації, коли внаслідок змін відповідної статті Особливої частини КК цією статтею буде передбачена відповідальність за інший вид злочину, чи її частиною – за новий його різновид. Отже, переконаний правник, вчинення особою двох злочинів, один з яких буде кваліфікуватися за попередньою редакцією відповідної частини Особливої частини КК України, а інший – за новою редакцією тієї ж частини, також буде утворювати сукупність злочинів [19, с. 161].

Із зазначеного вище можемо дійти до висновку, що ст. 33 КК України не відображає повний зміст та розуміння сукупності кримінальних правопорушень. Адже, законодавцем не враховано можливість сукупності кримінальних правопорушень із злочинами, які передбачені Особливою частиною Кримінального кодексу України 1960 р., зокрема ст. 93 «Умисне вбивство при обтяжуючих обставинах».

Отже, дослідження сукупності умисних вбивств при обтяжуючих обставинах дало змогу дійти до висновку, що від ідеальної сукупності умисних вбивств при обтяжуючих обставинах необхідно відрізнити конкуренцію кримінально-правових норм. Однак, якщо вести мову про конкуренцію загальних і спеціальних кримінально-правових норм, то відповідно до постанови Пленуму Верховного Суду України від 04 червня 2010 року № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки», за загальним правилом суспільно небезпечні діяння кваліфікується за спеціальною нормою.

Але, зазначене вище загальне правило не стосується умисних вбивств при обтяжуючих обставинах, про що йдеться у постанові Пленуму Верховного Суду України від 07 лютого 2003 року № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи». Враховуючи це, при конкуренції загальних і спеціальних кримінально-правових норм, зокрема умисного вбивства при обтяжуючих обставинах, і спеціальних норм (ст. 112 КК України «Посягання на життя державного чи громадського діяча», ст. 348 КК України «Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця», ст. 379 КК України «Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя», ст. 400 КК України «Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги», ч. 5 ст. 404 КК України «Умисне вбивство начальника або іншої особи, яка виконує

обов'язки з військової служби», ст. 443 КК України «Посагання на життя представника іноземної держави»), які встановлюють відповідальність за умисне вбивство, суспільно небезпечне діяння необхідно кваліфікувати, як за загальною так і за спеціальною кримінально-правовою нормою. Тобто, у такому випадку наявна сукупність умисних вбивств при обтяжуючих обставинах, а не конкуренція загальних і спеціальних кримінально-правових норм.

Окрім цього встановлено, що ст. 33 КК України не відображає повний зміст та розуміння сучасного стану сукупності кримінальних правопорушень. Адже, законодавцем не враховано можливість сукупності кримінальних правопорушень із злочинами, які передбачені Особливою частиною Кримінального кодексу України 1960 р., зокрема ст. 93 «Умисне вбивство при обтяжуючих обставинах». Що узгоджується із п. 13 Розділу II прикінцевих та перехідних положень КК України де зокрема, передбачена можливість такої сукупності умисних вбивств при обтяжуючих обставинах.

В подальшому, вважаємо перспективним дослідження особливостей регламентації відповідальності за множинність умисних вбивств при обтяжуючих обставинах у кримінальному законодавстві зарубіжних країн.

Література:

- Скок С.Г. Система норм про умисне вбивство у Кримінальному кодексі України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 2(23), том 2. С. 244–248.
- Дудоров О.О. Умисне вбивство, поєднане зі згвалтуванням: питання кваліфікації та вдосконалення кримінального закону. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2016. № 4(76). С. 77–92.
- Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / за ред. проф. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2015. 580 с.
- Узагальнення судової практики з питань кваліфікації повторності та сукупності (статті 32, 33, 35 Кримінального кодексу України) : Узагальнення судової практики від 01 груд. 2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0007700-08#Text> (дата звернення: 01.04.2020).
- Кримінальний кодекс України : Кодекс від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 01.04.2020).
- Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ : ВД «Дакор», 2018. 1368 с.
- Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки : Постанова від 04 черв. 2010 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10#Text> (дата звернення: 01.04.2020).
- Ус О.В. Кримінально-правова оцінка вчиненого діяння за ознаками об'єкта складу злочину. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Випуск 41. Том 2. С. 139–144.
- Ємельянов В.П. Кримінальне право України: Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. Харків : Право, 2018. 142 с.
- Ус О.В. Кваліфікація злочину при конкуренції загальної та спеціальної кримінально-правових норм. *Національний юридичний журнал: теорія и практика*. 2019. С. 136–140.
- Скок С.Г. До питання про кваліфікацію умисних вбивств у разі конкуренції кримінально-правових норм. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Випуск 6. С. 293–299.
- Матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93640998> (дата звернення: 01.04.2020).
- Ус О.В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації : лекції. Харків : Право, 2018. 368 с.
- Ус О.В. Кваліфікація злочину при конкуренції кримінально-правових норм, частини та цілого. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2019. Випуск 55. Том 2. С. 110–114.
- Федоренко Д.М. Вимагання: конкуренція норм частини і цілого. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Право»*. 2012. Випуск 19. С. 138–145.
- Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова від 07 лют. 2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text> (дата звернення: 01.04.2021).
- Брич Л.П. Розмежування складів злочинів, спільною ознакою яких є суспільно небезпечні наслідки у вигляді смерті людини. *Вісник Львівського університету. Серія «Юридична»*. 2008. Випуск 46. С. 178–192.
- Сень І. Спеціальні норми в постановах пленуму Верховного Суду України. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 217–222.
- Кузємбаєв О.С. Вплив Кримінального кодексу України 1960 р. на кваліфікацію сукупності злочинів. *Актуальні проблеми кримінального права, кримінального процесу та криміналістики* : Матеріали II-ї міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 8 жовтня 2010 р.) У 2 т. Т. 1. Одеса, 2010. С. 160–162.

Vasylenko M. O. Set of intentional murder under aggressive circumstances

Summary. In the article, the author conducted a study of the population as a separate form of multiplicity of premeditated murder under aggravating circumstances. Thus, the study of a set of aggravated premeditated murders led to the conclusion that it is necessary to distinguish competition of criminal law from the ideal set of aggravated premeditated murders under aggravating circumstances. However, if we talk about the competition of general and special criminal law, then in accordance with the decision of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of June 4, 2010 № 7 «On the practice of application by courts of criminal law on recidivism, aggregation and recidivism and their legal consequences», as a general rule, socially dangerous acts are qualified by a special rule. However, the above general rule does not apply to premeditated murder under aggravating circumstances, as stated in the decision of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of February 7, 2003 № 2 «On judicial practice in cases of crimes against life and health». Given this, in the competition of general and special criminal law, in particular premeditated murder under aggravating circumstances, and special rules (Article 112 of the Criminal Code of Ukraine «Encroachment on the life of a statesman or public figure», Article 348 of the Criminal Code of Ukraine «Body, member of a public formation for the protection of public order and the state border or a serviceman», Article 379 of the Criminal Code of Ukraine «Encroachment on the life of a judge, lay judge or juror in connection with their activities related to the administration of justice», Article 400 Criminal Code of Ukraine «Assault on the life of a lawyer or a representative of a person in connection with activities related to the provision of legal assistance», Part 5 of Article 404 of the Criminal Code of Ukraine «Intentional murder of a chief or other person serving in the military»,

Article 443 of the Criminal Code of Ukraine «Encroachment on the life of a representative of a foreign state»), which establish liability for premeditated murder, socially dangerous act must be classified as a general and under a special criminal law. That is, in this case, there is a set of premeditated murders under aggravating circumstances, rather than competition of general and special criminal law. In addition, it was established that Art. 33 of the Criminal Code of Ukraine does not reflect the full meaning and understanding of the current state of the totality of criminal offenses. After all, the legislator did not take into

account the possibility of a set of criminal offenses with crimes provided by the Special Part of the Criminal Code of Ukraine of 1960, in particular Art. 93 «Intentional homicide under aggravating circumstances». Which is consistent with paragraph 13 of Section II of the final and transitional provisions of the Criminal Code of Ukraine, which in particular provides for the possibility of such a set of premeditated murders under aggravating circumstances.

Key words: plurality, aggregate, premeditated murder, aggravating circumstances.